

א. המפתה בערה יתומה — פטור, שהואיל והקנס שלה ומדעתה נתפתתה לו, הרי מחלה. וכן בערה שנתארסה ונתגרשה, אמר רבי אלעזר שפטור. שהלך בשיטת רבי עקיבא רבו שיש לה קנס וקנסה לעצמה. נחלקו הראשונים בבערה שנתארסה ונתגרשה, האם פטור גם מבושת ופגם, או שמא תשלומין אלו שייכים לאביה ואינה יכולה למחול. ושיטת הירושלמי שאינו פטור אלא מבושת ופגם אבל קנס אינה יכולה למחול, אבל אין כן שיטת תלמודנו. (עתוס' כט. ד"ה ועל אשת).

ב. בושת — הכל לפי המבייש והמתבייש.

רש"י כתב שאדם בינוני בושתו קשה מאדם זולל. ויש אומרים להפך. 'זמכל מקום הכל לפי ראות עין הדיינים, כי אותם הדברים משתנים, הכל לפי הענין ולפי המקום'. (ים של שלמה). פגם — רואים אותה כאילו היא שפחה נמכרת בשוק, כמה היתה יפה וכמה היא יפה. ופירש אבוב דשמואל, אומדים כמה אדם רוצה ליתן בין שפחה בתולה לשפחה בעולה, לעבדו שיש לו לרבו קורת רוח הימנו. 'שפחה' לאו דוקא אלא שאין דרך להשיא לעבדו בת מלכים, אבל יש לשער כל אשה לפי מה שהיא בדרך זו, ההפרש שבין בתולה לבעולה באשה שכמותה, להשיא לעבדו אשה כזאת. (תוס').

דין אונס ומפתה בקטנה — לעיל כט.

דף מא

ע. א. האם אונס ומפתה משלמים על פי עצמם?

ב. תשלומי גניבה וכן נזקי השור ופגעיו — האם משלמים עפ"י עצמו?

ג. אלו נפקותות מבוורות בסוגיא בשאלת פלגא נזקא קנסא או ממונא?

א. האומר פתיתי בתו של פלוני משלם בושת ופגם על פי עצמו. ואין משלם חמשים שקל של קנס עפ"י עצמו.

רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון, אף בושת ופגם אינו משלם על פי עצמו, לאו כל הימנו שיפגום בתו של פלוני או את משפחתה.

התוס' צדדו שאם אביה תובעו תחילה, מודה רבי שמעון שחייב על פי עצמו. ועוד אומר רשב"א, שבבת גרים ונוח לה ולאביה, משלם עפ"י עצמו לדברי הכל, שהרי אין לה משפחה המקפדת על כך.

ב. נזקי שור תם — למאן דאמר פלגא נזקא קנסא, אין משלם על פי עצמו. למאן דאמר ממונא — משלם עפ"י עצמו. נזקי שור מועד (ובכלל זה שן ורגל) — משלם עפ"י עצמו. שור שהרג אדם — משלם כופר עפ"י עצמו. הרג עבד או שפחה — אין משלם עפ"י עצמו, לפי ששלשים של עבד קנס.

ג. האומר גנבתי — משלם את הקרן על פי עצמו ואין משלם תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה עפ"י עצמו.

המית שורי את פלוני או את שורו של פלוני — הרי זה משלם על פי עצמו. ובשור תם — מחלוקת אמוראים, כדלהלן. המית שורי עבדו של פלוני — אינו משלם עפ"י עצמו, ששלשים של עבד קנס הם ואין אדם משלם קנס עפ"י עצמו. (אשר ירשיען אלהים ישלם שנים לרעהו).

ד. משמע בסוגיא שלדעת רב הונא בריה דרב יהושע האומר פלגא נזקא — קנסא [הואיל וסתם שוורים בחזקת

שימור הם עומדים אלא שהתורה קנסתו כדי שישמור על שורו], אינו משלם חצי נזק על פי עצמו, ואין גובים אותו בכבל, [ואולם אם תפס הניזק (את השור המזיק. רבנו תם) — אין מוציאים ממנו]. ולדעת רב פפא שפלגא נוקא — ממונא [שסתם שוורים לאו בחזקת שימור אלא שהתורה חסה עליו משום שלא הועד], משלם חצי נזק על פי עצמו ומגבים אותו בכבל. והלכתא פלגא נוקא קנסא.

פרק רביעי — 'נערה שנתפתתה'; דפים מא — מב

עא. מה דינם של תשלומי אונס ומפתה כאשר מת האב קודם העמדה בדין ולאחר העמדה בדין, וכן כשבגרה קודם העמדה בדין ולאחריו?

תשלומי אונס ופיתוי — לאב. מת האב או שבגרה קודם העמדה בדין — הרי הם של עצמה. עמדה בדין ואחר כך מת האב — הרי הם של אחים. עמדה בדין ואחר כך בגרה — הרי הם של אב. מת האב — הרי הם של אחים. רבי שמעון אומר: אפילו עמדה בדין, אם לא הספיקה לגבות עד שמת האב (או עד שבגרה) — הרי הם של עצמה.

א. מפשטות המשנה משמע שהצער באנוסה מגיע לאביה. ויש גירסה אחת בדברי הראב"ד (נערה בתולה ב, יג, ובכס"מ) שהצער שייך לה כבשאר חבלות. (ע' ים של שלמה יב; אבי עזרי.)
ב. נחלקו הראשונים בתשלומי בושת ופגם, כשמת האב קודם העמדה בדין, האם הם לעצמה, כיון שהוקשו לקנס (תוס', רמב"ם ר"ד ועוד), או של האחים, שיורשים בושת ופגם כשאר ממון. (כ"ד הרמב"ן רא"ה רשב"א וריטב"א.)
עוד נחלקו במפותה, כאשר מת האב או שבגרה קודם העמדה בדין, האם גם אז תשלומיה לעצמה (רמב"ם, ריטב"א ועוד), או שמא פטור מכלום, מפני שמחלה לו בתחילה (רמב"ן רשב"א ורא"ה).

דף מב

עב. מה דינם של תשלומי אונס ומפתה ושאר קנסות, קודם העמדה בדין ולאחר העמדה בדין, לענין ההלכות דלהלן?

א. קרבן שבועה לכופר ממון לחברו ונשבע על שקר והודה.

ב. תשלומין על פי עצמו.

ג. הורשה לבניו.

א. לדברי חכמים, התובע את חברו תשלומי קנס באופן שכבר עמד בדין וחיבוהו, וכפר ונשבע על שקר והודה — חייב קרן וחומש ואשם-גזלות, כשאר כופר ממון לחברו. (ומעלה מעל — ריבה). ורבי שמעון פוטר (וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו — מה אלו מיוחדים שהם ממון אף כל שהם ממון, יצאו אלו שעיקרם קנס. ואפילו בכגון אונס ומפתה שכבר עמדה בדין ובגרה ומתה, שהאב זוכה בהם מתורת ירושת-ממון ולא מתורת קנס, מ"מ כיון שעיקרן קנס פטור).
אבל אם תובע תביעת קנס קודם העמדה בדין, אפילו לחכמים פטור, שהרי יכול הלה להודות ולהיפטר, ואין כאן כפירת ממון.

התובע את חברו 'אנסת / פיתית את בתי' והלה כפר ונשבע והודה — לחכמים חייב קרבן שבועה, ואפילו